

також іншим суб'єктам економічних правовідносин. Так, у діяльності повного товариства його засновники беруть участь у такий спосіб як власна праця. Обов'язковою ознакою виробничих кооперативів є участь його засновників та членів у виробничій діяльності.

Цивільний кодекс України не містить норм, які б визначали статус приватного підприємства. На нашу думку, це пояснюється відсутністю відповідної потреби. Адже, як випливає з норм ГК України та їх науково-практичного коментаря, відсутнє чітке відмежування приватного підприємства від інших організаційно-правових форм юридичних осіб. Слід зауважити, що, виходячи з положень абз. 2 ч. 1 ст. 31, ст. 62, ч. 1 ст. 109 ГК України, підприємство є організаційною формою господарювання, а не організаційно-правовою формою юридичної особи. Водночас підприємство є юридичною особою. Згідно зі ст. 63 ГК України приватне підприємство, колективне підприємство, комунальне підприємство, державне підприємство, підприємство, засноване на змішаній формі власності – все це види та організаційні форми підприємства, а не організаційно-правові форми юридичної особи. Що ж стосується організаційно-правової форми юридичної особи усіх форм та видів підприємств, як і суб'єктів інших форм господарювання, інших організаційних форм приватного підприємства, то, на нашу думку, вона повністю має лягти у прокрустове ложе організаційно-правових форм юридичних осіб, передбачених ЦК України. Так, згідно з ч. 2 ст. 87 ЦК України установчим документом товариства є затверджений учасниками статут або засновницький договір між учасниками, якщо інше не встановлено законом. Якщо ж приватне підприємство засноване однією особою, то ЦК України і передбачає заснування товариств однією особою (фізичною чи юридичною). В такому разі товариство діє на підставі статуту, затвердженого цією особою. Таким чином, приватне підприємство, у діяльності якого беруть участь особистою працею його засновники або ж яке використовує найману працю, засноване однією чи кількома особам,

може діяти в організаційно-правовій формі такої юридичної особи, як товариство. Такий підхід дозволить усунути невизначеності у правовому статусі цілого ряду суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема такі, як вимоги до формування установчого капіталу, межі майнової відповідальності тощо.

Отже, існує нагальна потреба у чіткому розмежуванні понять «форма господарювання» та «організаційно-правова форма юридичної особи». Перше поняття має стосуватись внутрішньої організації господарської діяльності суб'єкта господарювання і може визначатись у ГК України, а друге – формування такої правової фікції, як суб'єкт правовідносин – юридична особа приватного права, та закріплюватись у ЦК України. У ГК України слід уникати регулювання організаційно-правових форм юридичних осіб, принаймні, юридичних осіб приватного права, враховуючи, що організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права, приватні відносини щодо їх утворення, управління та розпорядження ними регулюються нормами ЦК України та деяких спеціальних законів («Про акціонерні товариства», «Про господарські товариства»). При розробці нормативних актів слід керуватись принципом Оккама, який лежить в основі всього наукового моделювання і побудови теорій. Він переконує нас, що з набору інших еквівалентних моделей будь-якого явища варто вибрати найпростішу. Тому слід визнати доцільність правового регулювання юридичних осіб публічного права нормами ГК України, а юридичних осіб приватного права – ЦК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. *Ментух Н. Ф.* Господарська правоздатність // Адвокат. – 2011. – № 2 (125). – С. 39 – 41.
2. *Цитович П. П.* Учебник торгового права // Цитович П. П. Труды по торговому праву. – В 2-х т. – Т.1. – М.: «Статут», 2005. – 450 с.
3. *Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / О. А. Беляневич, О. М. Вінник, В. С. Щербина та ін.; / За заг. ред. Г. Л. Знаменського, В. С. Щербини. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 776 с.*

The article under consideration examines such concepts as economic legal personality, the legal status of Subjects of Entrepreneurship and their classification according to civil and commercial legislation of Ukraine, analyses doctrinal approaches to understanding of problematic issues. The author concludes on the need to resolve differences and uncertainties in the legal status of subjects of entrepreneurship and legal regulation of their activity, as well as the appropriateness of legal regulation of legal entities of public law and private law by regulations of economic and civil law respectively.

В статті розглядаються поняття хозяйственной правосубъектности, правового статуса субъектов предпринимательской деятельности, их классификация в соответствии с гражданским и хозяйственным законодательством Украины. Делается вывод о необходимости устранения разногласий и неопределенности правового статуса субъектов предпринимательской деятельности и правового регулирования их деятельности, а также о целесообразности правового регулирования юридических лиц публичного и частного права нормами хозяйственного и гражданского законодательства соответственно.

ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: МОДЕЛІ ЗАСТОСУВАННЯ

Янчук І. А.,

кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник

відділу проблем приватного права НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України

У статті узагальнюються ознаки, притаманні термінології юридичної галузі. Висвітлюються процеси актуалізації термінологічного значення. Наводяться моделі, за якими утворюються терміни, серед яких лексико-

семантична сполучуваність слів є найпоширенішою і найпродуктивнішою. Завдяки цій сполучуваності термін набуває специфічних ознак і сталого вжитку.

Ключові слова: термінологія, термінознавство, продуктивна модель застосування, сполучуваність, ознаки терміна, засоби термінотворення тощо.

Юридичні терміни – в тому розумінні, як виникають, якими засобами реалізуються, завдяки яким лексичним формам входять до складу терміносистеми, яким чином застосовуються, набирають здатності активного використання або із часом втрачають професійний вжиток, завжди є важливими аспектом, темою і проблемою одночасно для всієї без винятку юридичної галузі. Терміни є невід’ємною складовою суспільних відносин, правової теорії, законодавства, юридична техніка яких має відповідати багатьом правилам, серед яких мовні мають першочергове значення завдяки обґрунтованості складових елементів. Це, насамперед, загальне правило, яке передбачає мовну правильність, зрозумілість і, водночас, стилістичну нейтральність юридичних текстів. У свою чергу, стосовно кожного тексту – однозначність тих термінів, які обираються до вжитку, виваженість синтаксичних конструкцій, які використовуються, усталеність засобів термінотворення, спрямованих на виявлення термінологічного змісту, ясність і точність лексико-семантичних моделей. Дотримання таких правил дає змогу створювати логічний, послідовно аргументований фаховий юридичний текст, в якому серед суто правових проблем є можливість наводити міркування з приводу походження того чи іншого терміна, а також з’ясовувати, якою мірою лексичне значення терміна відповідає позначеному ним поняттю, чи є ця відповідність однозначною, чи є вжиток будь-якого терміна вдалим тощо. Як свідчить практика, такі, здавалося б, лінгвістичні проблеми, які стосуються етимології терміна, його змісту, виокремлення термінологічного значення і зіставлення його з іншими існуючими на даний момент значеннями, не залишаються поза увагою чисельних юридичних видань. Не рідкістю є посилання на різні лексикографічні видання, галузеві словники, словники української мови, тлумачні словники, що є, часом, вагомим аргументом на користь тієї чи іншої теорії, думки або визначення.

Залучення лексикографічних пояснень стосовно окремих термінів, посилання на словники різних мов, часів, історичних періодів додає, передусім, корисної інформації щодо доцільності або небажаності вжитку того чи іншого терміна з позицій юридичної тематики та має і надалі сприяти або його усталеності (сталому вжитку), або вилученню з термінологічного обігу. Процес цей виявляється закономірним – посилання на лексикографічні видання викликає неабиякий інтерес у юристів, словникові визначення і зіставлення є вагомими аргументами на підтвердження або спростування багатьох теорій, спрямувань, позицій, нових знань і практики, тому що, як правило, словники галузевої юридичної термінології, в тому числі й наукової, є своєрідним узагальненням, кращим втіленням і надбанням визначеного періоду часу, за якими можна простежити розвиток термінології, здійснювати вибір найбільш вдалого варіанта, коригувати дефініцію і, головне, визначити однозначний сталий термін, який найбільше

відповідає запитам юриспруденції і реаліям сьогодення. Ще одним вагомим аргументом на користь залучення лексикологічних джерел є той факт, що вони є найбільш вагомим і переконливим узагальненням такого розділу лінгвістики, як термінознавство – науки, яка досліджує семантичну природу, граматичну організацію та закони функціонування термінів, які обслуговують конкретну галузь знань, сферу професійних інтересів, суспільно корисну діяльність тощо. Як і будь-яка наука, термінознавство давно визначилось із тими завданнями, які мають вирішуватися у процесі дослідження і формування термінологічних систем.

Враховуючи той факт, що право (як система права, так і правова система), фіксуючи термінологічний вжиток, досить часто посилається на лексикологічні джерела, які охоплюють з огляду на період часу найуживаніші терміни. Зупинимося на деяких основних завданнях термінознавства, яке в кожному конкретному випадку має визначити і правильний підхід, і позицію, і спрямування щодо пояснень, обґрунтувань, узагальнень і зумовленості застосування того чи іншого юридичного терміна у фахових джерелах. Такими завданнями є:

- аналіз термінів /термінології з точки зору участі в комунікативних процесах;
- дослідження семантичної своєрідності термінів у зіставленні зі словами загальнонавживаної лексики;
- вивчення термінологічної лексики в історичному аспекті;
- аналіз лексико-семантичної організації простих термінів (слів) та складених термінів (словосполучень);
- дослідження специфіки термінологічних словосполучень порівняно з іншими, включаючи фразеологічні словосполучення;
- практичне використання найбільш вдалих і найпоширеніших засобів терміноутворення з метою систематизації, уніфікації і стандартизації галузевої термінології;
- залучення до термінологічної системи найбільш вдалих зразків шляхом фахового відбору на засадах практичної перевірки відповідності терміна тим ознакам, без яких не зможе існувати термінологія будь-якої галузі.

Такі ознаки притаманні всім термінам, але не повною мірою. Основними ознаками (вимогами) є такі: системність; наявність дефініції; однозначність у межах певної термінології; стилістична нейтральність; точність семантики; висока інформативність; правильність з позицій мовної норми тощо. Проте відомо й те, що однозначність (моносемантичність), експресивна та конотативна нейтральність терміна, його інтелектуальна правильність, беземоційність, раціональна стилістичність – лише бажані риси терміна, наразі він може метафоризуватися, бути полісемантичним, набувати конотативних відтінків, ставати емоційно забарвленим, мати обтяжливу конструкцію, не остаточно визначену дефініцію і до того ж – мати не зовсім правильну відповідність форми та змісту за мовною нормою. Так, за останні роки зросла кількість термінів, семантика яких

виокремлюється запереченням поняття (предмета, дії, ознаки), з яким цей термін пов'язаний, що не робить такі терміни позначенням негативних явищ. Такі терміни як демонополізація, дерегуляція, які утворилися за допомогою семантично маркованого префікса де-, вочевидь не означають щось негативне – навпаки, заходи щодо демонополізації та дерегуляції тільки сприяють, наприклад, підприємницькій діяльності, зменшують втручання у самостійну роботу підприємців тощо. Такі так звані невідповідності не є суто мовними особливостями. У мові досить часто трапляються негативні слова, які позначають позитивні поняття, і навпаки – негативні поняття втілюються у слова, які не мають негативної форми, що пояснюється, частіше за все, не стільки продуктивністю словотворчої моделі, скільки впливом позамовних чинників, коли виникає потреба актуалізувати заперечення як позитивний момент у соціальному або професійному сенсі, підкреслити відсутність того, без чого раніше не можна було обійтись.

Загалом актуалізація саме термінологічного значення – доволі складний процес, зумовлений різними впливами, серед яких позамовний (екстралінгвістичний) чинник займає не останню позицію і має, якщо не головне, то й не останнє значення у формуванні спеціальної семантики терміна, який входить до складу певної термінологічної лексики і пов'язаний із нагальними соціальними процесами. Проте у розвитку юридичної лексики відбуваються і явища суто лінгвістичного спрямування, пов'язані з набуттям термінологічного значення. Семантичне ядро кожної термінологічної системи являє собою невелику групу поняттєво об'єднаних лексем, які, з одного боку, традиційно використовуються суспільством на різних етапах розвитку, а з іншого – зазнають певної концептуальної семантизації, яка виявляє усталені термінологічні ознаки та повною мірою сприяє формуванню та актуалізації термінологічної лексики. Ці процеси відбуваються, зважаючи на інтенсивний розвиток юридичної галузі, досить активно. Лексичний матеріал, який береться до уваги, є достатньо великим. Зацікавленість у таких моментах, коли необхідно пояснити особливості термінологічного вжитку, простежується майже в кожній юридичній праці, тому й надалі варто включати термінознавчі підходи, знання, узагальнення щодо змісту й форми, семантичної відповідності та засобів утворення різних за своєю структурою термінів до правових досліджень, тим більше, що одним з першочергових завдань сучасного термінознавства є практичний аспект – систематизація, уніфікація та стандартизація наявної термінології шляхом з'ясування відповідності терміна тим вимогам, які до нього висуваються мовною нормою та безпосередньо юридичною наукою. Який термін вважати вдалим, як досягти однозначності терміна, на які джерела спиратися задля того, щоб довести необхідність саме цього застосування? На ці та багато інших запитань лексичного спрямування треба шукати відповіді як у юриспруденції, так і в мовних правилах і закономірностях.

Нині, напевно, варто говорити не стільки про відсутність або недостатність тієї чи іншої професійної термінології у будь-якій галузі, скільки про ефектив-

ність термінологічного застосування і продуктивність мовних моделей, які виявляють юридичні терміни в ході свого функціонування і утворення. На сьогодні семантичне ядро юридичної термінології можна вважати визначеним. Проте поява нових термінів не призупиняється завдяки, насамперед, мовним моделям, за якими утворюються і функціонують терміни – відповідники новим поняттям стосовно нових правових реалій, фактів, явищ і відносин. Найбільш продуктивною і поширеною моделлю, за якою виникають і застосовуються саме нові терміни, які швидко реагують на сучасні запити з боку суспільних відносин, залишається сполучуваність слів.

Сполучуваність як універсальний мовний засіб виконує кілька важливих функцій як щодо формування, сталості та наповненості термінологічної системи, так і щодо відбору термінологічних одиниць з метою однозначного найменування наведених понять і вдалого вжитку у відповідних юридичних конструкціях. Насамперед, завдяки сполучуваності у межах термінологічної системи утримується необмежена кількість термінів-словосполучень, які можуть знаходитися у пасивному слововжитку, спиратися багато в чому на старі реалії, традиції, явища, проте залишатися частиною термінології, яка може бути відновлена і в будь-який час за певних обставин може повернутися і до активного вжитку, і до позначення історичних аспектів, і до застосування порівняльних характеристик у будь-якій термінологічній галузі. Крім того, незмінною є сполучуваність слів у процесах, які супроводжують фахові пояснення, визначення, уточнення та тлумачення юридичної техніки. Таке застосування термінотворення спостерігається в усіх галузях права, юридичних виданнях, законодавстві, тому варто зупинитися на таких засобах більш детально.

Особливістю термінологічного словосполучення є, насамперед, семантична єдність усіх його структурних компонентів, які визначають зміст терміна-словосполучення. Слова в межах терміна-словосполучення розуміються не окремо, а в їх сукупності, яка створює нове значення. За таких особливостей відбувається послідовне приєднання до початкового вихідного однослівного терміна змістовного уточнення у вигляді додаткових слів, які використовуються для його видових кореляцій. Такий підхід надає можливості створювати термінологічні одиниці, які складаються з двох або більше компонентів, відповідають вимогам щодо однозначного терміна, оскільки семантика кожного з компонентів цих словосполучень не дозволяє виокремити значеннєвий центр, що дає можливість говорити про їх семантичну єдність в тому розумінні, що зміст термінологічного словосполучення не є сумою значень компонентів, а формується завдяки об'єднанню двох або більше лексичних значень у межах терміна-сполучення, що має два або більше компонентів, які утворюють однозначне термінологічне сполучення. За такої послідовності утворюються усі термінологічні словосполучення, однозначність яких виникає і утримується в межах терміносистеми завдяки сталому об'єднанню семантики складових одиниць терміноутворення: *юридична сила; споживні речі; цивільний оборот; правові наслідки; нікчемний правочин;*

заінтересована особа; передання речі; самочинне будівництво; громадянське суспільство тощо.

Відомо, що поєднуватися, сполучатися між собою можуть слова, в яких є частковий збіг сем. Найбільший збіг сем мають тавтологічні звороти (*раду радити, думу думати*). Розрізняється також вільна (продуктивна) сполучуваність і обмежена (непродуктивна) сполучуваність. Прикладом останньої є фразеологізм. Чи трапляються на цьому шляху невдалі поєднання слів у межах одного сполучення, громіздкі конструкції з ознаками тавтології (що не є корисним для термінології), чи недостатньо усталеними елементами? На жаль, досить часто трапляються: *грошові кошти; посадові і службові обов'язки; поняття терміна; кінцевий результат; етимологія походження; за договором поруки поручитель поручається* тощо. Наведені конструкції загалом є зрозумілими для всіх фахівців (та й для широкого загалу мовців), деякі з них є усталеними та загальноживаними в юриспруденції. Проте решта наведених конструкцій потребує уточнення (принаймні, виникають запитання щодо їх термінологічного вжитку). Тобто є підстави говорити про те, що такі конструкції не відповідають правилам юридичної техніки, а саме – не є однозначними, зрозумілими, точними, нейтральними, економними для юридичних текстів, усталеними щодо засобів мовного втілення тощо. В цілому, навіть виходячи з цього невеликого переліку як вдалих та усталених, так і невдалих юридичних конструкцій, можна спостерігати деякі закономірності, правила та порушення або недотримання вимог щодо термінів-сполучень. Якщо конструкція являє собою більше двох усталених компонентів і, відповідно, становить кілька термінологічних значень, то є велика вірогідність того, що в повному обсязі або скороченому вигляді вона залишиться в межах терміносистеми та буде застосовуватися в юриспруденції залежно від потреб галузі (*за договором поруки поручитель поручається*). В свою чергу, вилучення одного з елементів зі складу термінологічного сполучення, яке налічує два компоненти, призводить до зміни терміна і, відповідно, викликає появу нового змісту. Пояснюється це, частіше за все, характерними особливостями двокомпонентного сполучення, до складу якого, зазвичай, входить іменник, який означає предмети, явища, процеси, властивості, якості, тобто те, що є означенням родового поняття, та прикметник який, відповідно, вносить нові дані про родові поняття та як елемент термінологічного сполучення набуває термінологічних ознак і вказує на видову відмінність терміна. Завдяки видовому означенню родовий термін звужується. Процес звуження значення або змісту родового терміна можна спостерігати як у професійних текстах, так і в словникових статтях, що сприяє, з одного боку, формуванню і функціонуванню термінологічної системи в цілому, а з іншого – виокремленню та актуалізації певного однозначного терміна, утвореного засобом лексичної сполучуваності структурних елементів.

Юридична галузь надає нині багато прикладів активного вжитку такої моделі, компоненти якої, з одного боку, зберігають властиві частинам мови

(водночас – складовим термінологічного сполучення) семантичні, синтаксичні та морфологічні ознаки, а з іншого – як одне нове термінологічне значення виступають відповідником певного поняття відповідної галузі знань. Це означає, що варто враховувати, насамперед, позицію кожного з компонентів сполучення. Ядром такої моделі залишається іменник, прикметник привносить у термін додаткову ознаку, інформацію. Це дає підстави нагадати, що варто дуже уважно та виважено ставитися до застосовування, а часом – до відновлення, або загалом – до активного залучення таких компонентів, пам'ятаючи, що вони мають повністю визначати, уточнювати, підтверджувати або перевіряти зміст іменників, з якими вони сполучаються. Є ще один аспект, на який слід завжди звертати увагу, залучаючи до активного вжитку, наукового обігу чи засобів масової інформації той чи інший термін-сполучення, який реалізує своє особливе значення за допомогою прикметника. Очевидним є те, що в структурі складної терміносполуки прикметники набувають термінологічних ознак, семантично ускладнюються і, відповідно, означають і характеризують предмети, явища, реалії і факти, концентруючи при цьому більше інформації і ознак, ніж окремо взятий прикметник, вільний від зв'язків у межах термінологічного значення. Наведемо кілька прикладів: *правильний* (який відповідає не тільки встановленим правилам, а й нормам права) – *правильне рішення, правильне застосування* тощо; *чинний* (який охоплює крім значення «який діє» ще й значення «який має юридичну силу») – *чинний закон, чинне законодавство* тощо; *споживний* (який стосується споживання) – *споживні речі* тощо; *оціночні* (які не можуть бути витлумачені як такі, що містять фактичні дані) – *оціночні судження* (на відміну від *фактичні твердження*); *істотний* (з урахуванням певних обставин, а саме: ступеня вини, величини завданої шкоди, матеріального становища) – *істотне значення* тощо. Кожне з наведених термінологічних ознак виокремилось і функціонально визначилось завдяки сполучуваності мовних одиниць.

Будь-яка проста значеннева одиниця мови реалізується, принаймні, в двох аспектах – формі та змісту. Деякі вчені зазначають, що слово має значення незалежно від сполучуваності з іншими словами, а саме зміст (або смисл) зароджується в сполученні. Зазначається також, що у сполученні відбувається специфікація значення, яка спирається на знання понять, реалій, і через те не є власне лінгвістичним процесом [1]. Тому цілком очевидним є те, що появу, утворення, а також поповнення юридичної термінології не можна вважати завершеними. Термінологічна номінація визначається різними чинниками, які супроводжують її реалізацію в юридичній галузі. Багато термінів знаходиться ще в процесі становлення, сталого визначення, що в цілому не дає підстави погоджуватись з їх остаточним закріпленням в юридичній термінології. Продуктивним засобом термінологічної номінації є сполучуваність, у процесі якої слова зазнають, на думку мовознавців, «концептуальної семантизації» [2] або «специфікації значення» [1]. Процес цей потребує постійної уваги і з боку юристів, оскільки усвідомлення, виокрем-

лення та застосування фахової термінології зумовлюються чинниками, які передбачають як всебічне вивчення понять, реалій, явищ і фактів, які залучаються до юридичної галузі, так і лінгвістичні знання, які забезпечують мовне оформлення відповідних процесів. Враховуючи такі тенденції розвитку юридичної термінології, важливо, перш за все, фіксувати появу нових термінів, вивчати їх структуру, сполучуваність, функціонування та шляхи входження і закріплення в різних галузях права. Така кропітка робота з боку юриспруденції і лінгвістичної науки має ефективно сприяти найбільш вдалому утворенню за продуктивними моделями та однозначному вибору термінологічної одиниці, без функціонування якої неможливий розвиток жодної термінології юридичної галузі.

Зважаючи на сучасний стан і тенденції розвитку вітчизняної термінології, доцільно було б також визначити характер, труднощі уживання, впровадження у практику наукових досліджень фахової термінології, коментувати та пояснювати випадки хибного, неточ-

ного та нечіткого терміновживання в юридичній науці та практиці, активно вивчати пропозиції юристів, враховувати висловлені міркування щодо впровадження термінологічних одиниць, створювати достатньо повну та виважену вітчизняну термінологічну систему в галузі приватного права і відповідного законодавства, узгоджену з відповідними поняттями іноземних правових систем і законодавств, враховуючи міжнародний досвід і особливості розвитку вітчизняної термінології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. *Кочерган М. П.* Слово і контекст (Лексична сполучуваність і значення слова). – Львів: Видавництво при Львівському державному університеті видавничого об'єднання «Вища школа», 1980. – 184 с.

2. *Панько Т. Г.* Методологічні засади вивчення й розвитку національної термінології // Теорія та прагматика термінологічної лексики: Тези доповідей республіканської науково-методичної конференції (Хмельницький, 28–30 травня, 1991 р.). – К.: НМК ВО, 1991. – С. 73.

The peculiarities of terminology nomination. Determine the productivity model of term-phrases.

Раскрываются особенности терминологической номинации. Определяются продуктивные модели образования терминов-словосочетаний.

Запрошуємо до співпраці!

Одним з напрямів діяльності НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України є проведення науково-правових експертиз і підготовка експертних висновків. Звертаємо Вашу увагу на можливість використання цього правового засобу у Вашій діяльності. Наші пропозиції полягають у взаємовигідному співробітництві щодо застосування аналітичного потенціалу юридичної науки для захисту прав і ефективного вирішення проблем клієнтів.

Експертиза є ефективним засобом доказу в суді, а також на етапі досудового врегулювання конфлікту. Як правило, на практиці аргументація і висновки науково-правової експертизи беруться за основу судового рішення.

Численні позитивні приклади результативного використання експертних висновків свідчать про дієвість цього джерела доказів, адже експертне дослідження носить всебічний, фундаментальний характер.

Останніми роками нами проведено науково-правові експертизи на запити низки банків, страхових компаній, юридичних фірм, теле-, радіокомпаній, авіакомпаній, морських і річкових портів України, великих підприємств у галузі ювелірної справи, виробництва дорогоцінних і кольорових металів, державних установ, всеукраїнських громадських організацій, адвокатів, нотаріусів і громадян України.

З питань співробітництва для проведення окремих науково-правових експертиз і підготовки експертних висновків звертайтеся до Інституту за телефоном: (044) 286-70-98.